

POSTANOWIENIE

Dnia 8 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Joanna Lemańska

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi E. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 2046/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 8 kwietnia 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 2046/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie w sprawie o sygn. III AUa 2046/21 posiedzenia w terminie 1 (jednego) miesiąca od dnia zwrotu akt postępowania;**
- 3. przyznaje E. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 10 000 (dziesięciu tysięcy) złotych za okres od 27 stycznia 2017 r. do 7 kwietnia 2025 r.;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu**

skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

Skargą, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 31 grudnia 2024 r., na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, E. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (dalej: „skarżąca”) wniosła o:

1) stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, III AUa 2046/21, z powództwa skarżącej przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, nastąpiła przewlekłość postępowania;

2) przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwoty 10 000 zł;

3) przeprowadzenie dowodu z akt sprawy prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, III AUa 2046/21 na okoliczność zaistnienia przesłanek uzasadniających stwierdzenie, że w postępowaniu, o którym mowa, nastąpiła przewlekłość postępowania;

4) zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wskazanej w § 14 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość postępowania (dalej również: „skarga”) podniesiono m.in., że Sąd Okręgowy w Krakowie przekazał apelację skarżącej wraz z aktami sprawy do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 6 grudnia 2021 r., a Sąd Apelacyjny wciąż nie wyznaczył nawet terminu rozprawy, pomimo że upłynęło już 36 miesięcy (3 lata).

Skarżąca skierowała skargę do Sądu Najwyższego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania, o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania wskazano m.in., że brak rozpoznania sprawy nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziów, lecz jest rezultatem braku takich warunków kadrowych i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływały do Sądu Apelacyjnego oraz podano konkretne dane statystyczne dowodzące wieloletnich braków kadrowych.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wbrew wyraźnej intencji skarżącej wyrażonej w samej skardze, skierował odpowiedź na skargę i samą skargę pismem przewodnim z 8 stycznia 2025 r. do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, nie wskazując przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które uzasadniałyby realizację tych czynności w sposób niezgodny z intencją skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na uwzględnienie.

1. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) – strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych

okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Na mocy art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skargę wnosi się w toku postępowania w sprawie.

2. Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można w szczególności mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena wywiązania się z obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a zatem wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

3. Postępowanie zostało wszczęte odwołaniem od decyzji ZUS, które wpłynęło do Sądu Okręgowego w Krakowie 27 stycznia 2017 r.

Akta sprawy wraz z apelacją skarżącej wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 6 grudnia 2021 r.

Odpis apelacji ekspediowano do pełnomocnika organu rentowego oraz zainteresowanych 13 grudnia 2021 r.

Odpowiedź organu rentowego na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego 28 grudnia 2021 r. jednak nie została doręczona powodowi.

Zarządzeniem z 24 stycznia 2022 r. akta zostały przekazane na kalendarz akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy.

Termin rozprawy apelacyjnej wciąż nie został wyznaczony.

4. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i wynosi ponad 3 lata. W ocenie Sądu Najwyższego, w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie III AUa 2046/21 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie.

Sąd Najwyższy nie dopatrył się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby uzasadniać liczącą ponad 3 lata zwłokę w rozpoznaniu sprawy III AUa 2046/21.

5. Przechodząc do oceny argumentacji podniesionej przez Prezesa Sądu Apelacyjnego, mającej wskazywać na bezzasadność skargi, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że organizacja pracy wymiaru sprawiedliwości pozostaje bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Może ona co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień, ze strony sędziego referenta lub sądu. Jednak to na Państwie spoczywa obowiązek stworzenia warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie

Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża liczba spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania.

Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 2046/21 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej zasądzenia na jej rzecz kwoty 10 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w żądanej kwocie 10 000 zł.

Przyjmuje się, że suma pieniężna w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł. Jednocześnie kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę nie mniejszą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł

za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Określając wymiar przyznanej Skarżącej sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane odwołaniem Skarżącej (wniesionym w 2017 r.) od decyzji organu rentowego, trwało już łącznie 8 lat. Przewlekłość postępowania wystąpiła przy tym na jednym z jego etapów, tj. w postępowaniu apelacyjnym, i trwała ponad 3 lata (licząc od momentu przekazania akt wraz z apelacją do Sądu Apelacyjnego w Krakowie). Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie była ona spowodowana ani materią sprawy, ani jej zawartością, ani obstrukcyjnym zachowaniem skarżącej. Sąd Apelacyjny w Krakowie nie doręczył nawet powodowi odpisu odpowiedzi na apelację, która wpłynęła jeszcze w 2021 r.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę również postępowanie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przy nadaniu skardze biegu. Prezes Sądu Apelacyjnego swoim działaniem utrudniał skarżącej złożenie skargi na przewlekłość narażając ją na niemożność rozpoznania skargi, która wniesiona była przez pełnomocnika umocowanego do reprezentowania skarżącej przed Sądem Najwyższym Izbą Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, a nie przed którąkolwiek inną izbą Sądu Najwyższego (k. 5). Mimo jasnego wskazania przez skarżącą jako sądu właściwego – Sądu Najwyższego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (zarówno w skardze, jak i w treści pełnomocnictwa) oraz niebudzących wątpliwości przepisów, określających właściwą izbę Sądu Najwyższego (art. 26 § 1 pkt 10 u.SN.), Prezes ten samodzielnie, wbrew prawu, wbrew swoim kompetencjom i wbrew intencjom skarżącej, zmienił adresata skargi, przekazując ją do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jest to działanie utrudniające złożenie skargi na przewlekłość postępowania, co – zważywszy na ewidentny stan przewlekłości w sprawie – jest szczególnie naganne.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana skarżącej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 10 000 zł

w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie jest adekwatna do przyczyn stwierdzonej przewlekłości.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w pkt 1 i 3 sentencji postanowienia.

Z akt sprawy III AUa 2046/21 Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie wynika, aby w chwili wniesienia skargi na przewlekłość postępowania został wyznaczony termin posiedzenia w sprawie. Wobec powyższego Sąd Najwyższy, w pkt. 2 sentencji postanowienia, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zalecił Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie terminu rozprawy w terminie 1 miesiąca od dnia zwrotu akt postępowania.

6. O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 i § 15 ust. 3 *a contrario* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Jednocześnie, z racji nieskomplikowanego charakteru niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia kosztów zastępstwa w wysokości przewyższającej stawkę minimalną.

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

[K.O.]

[a.ł]